

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΤ. ΔΕΒΕΛΑΣΚΑΣ

Κλασικός Φιλολόγος Α.Π.Θ.

Επιλεγμένα **αδίδακτα κείμενα** αρχαίων ελληνικών & **κριτήρια αξιολόγησης**

σύμφωνα με τον νέο τρόπο εξέτασης

B & Γ ΛΥΚΕΙΟΥ • ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

30 επιλεγμένα κείμενα σε 3 θεματικές ενότητες

Ιστορικά - Ρητορικά - Φιλοσοφικά

- Εισαγωγή σε κάθε θεματική ενότητα • Ιστορικό-πολιτικό πλαίσιο
- Κείμενο • Λεξιλόγιο • Μετάφραση • Πλήρης συντακτική ανάλυση
- Συντακτικό φαινόμενο

20 κριτήρια αξιολόγησης

- Εισαγωγικό σημείωμα • Ερωτήσεις κατανόησης
- Ερωτήσεις Γραμματικής και Συντακτικού
- Απαντήσεις όλων των ερωτήσεων
- Υποθέσεις των έργων της Θεματογραφίας
- Βασικό Λεξιλόγιο της αττικής διαλέκτου

ISBN 978-960-456-573-3

© Copyright: Ιανουάριος 2022, Αθ. Δεβελάσκας, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ Ι.Κ.Ε.
Εκτύπωση 18ο χλμ Θεσσαλονίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

**«Στη μνήμη της νύφης μου, Βασιλικής,
που έφυγε τόσο νωρίς...»**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε με σκοπό να προσφέρει στους μαθητές τη δυνατότητα να γνωρίσουν, να εμπεδώσουν και τελικά, να αγαπήσουν τον αρχαίο ελληνικό λόγο μέσα από τα κείμενα της αττικής πεζογραφίας και να αποκτήσουν οι συνάδελφοι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη μεθοδικότερη διδακτική προσέγγιση του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Θεματογραφίας της Β' και Γ' τάξης του Λυκείου.

Περιλαμβάνει τριάντα (30) επιλεγμένα κείμενα αρχαίων Ελλήνων πεζογράφων και είκοσι (20) κριτήρια αξιολόγησης για το αδιδακτο κείμενο, **σύμφωνα με τον νέο τρόπο εξέτασης των μαθητών** του Γενικού Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα το βιβλίο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη. **Στο πρώτο μέρος γίνεται λεπτομερής επεξεργασία των τριάντα (30) αδιδακτων κειμένων που χωρίζονται σε τρεις (3) θεματικές ενότητες (ιστορικά ή ιστοριογραφικά-ρητορικά-φιλοσοφικά)**. Σε κάθε θεματική υπάρχει εισαγωγή και σε κάθε κείμενο της ενότητας δίνεται το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο, το λεξιλόγιο, η μετάφραση, πλήρης συντακτική ανάλυση και η συνοπτική παρουσίαση κάποιου σημαντικού συντακτικού φαινομένου. **Στο δεύτερο μέρος υπάρχουν είκοσι (20) κριτήρια αξιολόγησης** σε καθένα από τα οποία δίνεται ένα σύντομο εισαγωγικό σημείωμα, το επιλεγμένο κείμενο, ερώτηση κατανόησης που αναφέρεται στον νοηματικό του άξονα και ερωτήσεις γραμματικής και συντακτικού. **Στο τρίτο μέρος** του βιβλίου **δίνονται απαντήσεις** σε όλες τις ερωτήσεις των κριτηρίων αξιολόγησης και στο **τέταρτο μέρος** παρατίθενται οι υποθέσεις των έργων που ανθολογούνται και το βασικό λεξιλόγιο της αττικής διαλέκτου.

Με αυτή τη διάταξη της ύλης το βιβλίο αυτό μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο όχι μόνο στον μαθητή και στον φοιτητή της φιλοσοφικής, αλλά και στον νέο φιλόλογο όσον αφορά τον προγραμματισμό, τον ρυθμό και τα στάδια διδασκαλίας.

Ο συγγραφέας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	10
----------------------	----

Α' ΜΕΡΟΣ: ΑΔΙΔΑΚΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (30)

1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: (Ιστορικά κείμενα)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13		
ΚΕΙΜΕΝΑ		ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ	
1. Ξενοφώντος, «Ελληνικά», 2.2.16-17	16	(Σχήμα πρόληψης)	20
2. Ξενοφώντος, «Ελληνικά», 5.2.1-2 ...	21	(Η σύνταξη του συγκριτικού)	24
3. Ξενοφώντος, «Κύρου ανάβασις», 2.6.21-25	26	(Οι Δευτερεύουσες προτάσεις)	30
4. Ξενοφώντος, «Ελληνικά», 7.1.34-35	31	(Οι ειδικές προτάσεις)	35
5. Ξενοφώντος, «Κύρου παιδεία», 8.7.22-24	36	(Οι υποθετικές προτάσεις) (Οι υποθετικοί λόγοι)	39
6. Ξενοφώντος, «Λακεδαιμονίων πολιτεία», 9.1-4	41	(Το απαρέμφατο)	44
7. Θουκυδίδου, «Ιστορία», 2.12	47	(Η σύνταξη του «πρίν»)	50
8. Θουκυδίδου, «Ιστορία», 1.86	52	(Ρηματικά επίθετα σε: -τέος, -τέα, -τέον)	55
9. Θουκυδίδου, «Ιστορία», 3.81	57	(Η μετοχή)	60
10. Θουκυδίδου, «Ιστορία», 7.72	63	(Η δοτική προσωπική)	66

2η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: (Ρητορικά κείμενα)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	67		
ΚΕΙΜΕΝΑ		ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ	
1. Ίσοκράτους, «Περί αντιδόσεως», 253-255	72	(Αναφορική και αντίστροφη έλξη) ...	76
2. Ίσοκράτους, «Ευαγόρας», 80-81	77	(Απρόσωπη σύνταξη)	81
3. Λυσίου, «Κατά σιτοπωλών», 14-16 ..	83	(Οι συμπερασματικές προτάσεις)	87
4. Λυσίου, «Κατά Άλκιβιάδου λιποταξίου», 31-33	89	(Οι αιτιολογικές προτάσεις - Το αναγκαστικό αίτιο (τρόποι εκφοράς του)	92
5. Δημοσθένους, «Όλυνθιακός Α'», 10-11	94	(Οι χρήσεις του «άν»)	97

6. Δημοσθένους «Κατ' Ἀριστογείτονος Β'», 25-27	98	(Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις)	102
7. Ἀνδοκίδου, «Περὶ τῶν μυστηρίων», 106-107	103	(Οι προτάσεις ως προς τους ὄρους τους - Προσδιορισμοί)	106
8. Αἰσχίνου, «Κατὰ Κτησιφῶντος», 1-2	108	(Οι πλάγιες πτώσεις ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί)	112
9. Λυκούργου «Κατὰ Λεωκράτους», 4-6	114	(Ομοιόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί – Παράθεση - Επεξήγηση) ...	118
10. Ἀνδοκίδου «Περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης», 1-2	120	(Ομοιόπτωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί – Επιθετικός, Κατηγορηματικός προσδιορισμός – Διάκρισή τους)....	123

3η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: (Φιλοσοφικά κείμενα)
--

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	127
----------------	-----

ΚΕΙΜΕΝΑ

1. Ξενοφώντος, «Συμπόσιον», 11.9-10	130	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ (Εἶδη προτάσεων και τρόποι σύνδεσής τους)	134
2. Ξενοφώντος, «Ἀπομνημονεύματα», 4.4.15-16	136	(Οι τελικές προτάσεις – Τελικό αίτιο).....	141
3. Ξενοφώντος, «Ἀπομνημονεύματα», 3.1.4-5	143	(Οι εναντιωματικές προτάσεις)	147
4. Ξενοφώντος, «Ἰέρων», 5.1-2	148	(Οι ενδοιαστικές προτάσεις – Επιμεριστική παράθεση)	152
5. Πλάτωνος, «Μενέξενος», 238 c-d	154	(Οι αναφορικές προτάσεις)	158
6. Πλάτωνος, «Παρμενίδης» 127 a-b	161	(Οι χρονικές προτάσεις)	164
7. Πλάτωνος, «Ἀπολογία Σωκράτους», 38 c-d	167	(Οι απαρεμφατικές προτάσεις)	170
8. Πλάτωνος, «Δημόδοκος», 382e-383a	172	(Μετατροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο)	176
9. Πλάτωνος, «Μένων», 80a-b	178	(Αντικείμενο άμεσο και έμμεσο – Κατηγορούμενο του αντικειμένου – Σύστοιχο αντικείμενο – Γενική κατηγορηματική – Επιρρηματικό κατηγορούμενο – Προληπτικό κατηγορούμενο)	183

10. Πλάτωνος, «Ἰππίας ἐλάττων», 372a-c	186	(Ἡ σημασία των εγκλίσεων στις ανεξάρτητες προτάσεις)	191
---	-----	---	-----

Β' ΜΕΡΟΣ: ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ (20)

1 ^ο : Ξενοφώντος, «Κύρου ἀνάβασις», 2.1.12-17	195
2 ^ο : Ξενοφώντος, «Κύρου ἀνάβασις», 3.1.42-43	197
3 ^ο : Ξενοφώντος, «Ἑλληνικά», 1.6.8-11	199
4 ^ο : Ξενοφώντος, «Ἑλληνικά», 6.4.6-7	201
5 ^ο : Ξενοφώντος, «Ἀγησίλαος», 11.1-2	203
6 ^ο : Θουκυδίδου, «Ἱστορίαι», 2.54	205
7 ^ο : Θουκυδίδου, «Ἱστορίαι», 7.61	207
8 ^ο : Θουκυδίδου, «Ἱστορίαι», 6.24	209
9 ^ο : Ἴσοκράτους, «Περὶ εἰρήνης», 184-185	211
10 ^ο : Ἴσοκράτους, «Εὐαγόρας», 5-6	213
11 ^ο : Δημοσθένους, «Κατὰ Τιμοκράτους», 139-141	215
12 ^ο : Δημοσθένους, «Κατ' Ἄριστογείτονος Β'», 25-27	217
13 ^ο : Λυσίου, «Κατὰ Ἀγοράτου ἐνδείξεως», 5-7	219
14 ^ο : Λυσίου, «Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου», 12-13	221
15 ^ο : Λυκούργου, «Κατὰ Λεωκράτους», 16-17	223
16 ^ο : Ἄνδοκίδου, «Περὶ τῶν μυστηρίων», 96-97	225
17 ^ο : Ξενοφώντος, «Ἀπομνημονεύματα», 3.12.5-8	227
18 ^ο : Ξενοφώντος, «Συμπόσιον», 2.10	229
19 ^ο : Πλάτωνος, «Ἀπολογία Σωκράτους», 38c-d	231
20 ^ο : Πλάτωνος, «Μενέξενος», 240a-c	233

Γ' ΜΕΡΟΣ: ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	235
--	-----

Δ' ΜΕΡΟΣ

- ΟΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ	265
- ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ	272
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	301
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	303

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΔΙΔΑΚΤΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ

1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα πρώτα σπέρματα ιστορικότητας βρίσκονται στον Όμηρο αναμειγμένα με τον ποιητικό μύθο, όμως η **ιστορία** κάνει την εμφάνισή της **στα μέσα του βου αι. π.Χ.** με τους **Ίωνες λογογράφους** (= πεζογράφους) που καταγράφουν προφορικές παραδόσεις, ταξιδιωτικές περιγραφές και διάφορα τοπικά έθιμα διαφόρων λαών. Κυριότερος εκπρόσωπός τους από το έργο των οποίων λίγα αποσπάσματα έχουν σωθεί, είναι ο **Εκαταίος ο Μιλήσιος**.

Με τον **Ηρόδοτο** κατά μια γενιά μεγαλύτερο από τον Θουκυδίδη (485-425 π.Χ. περίπου), βρισκόμαστε στον χώρο της πραγματικής ιστοριογραφίας. Πολυταξιδεμένος (Σκυθία, Ασία, Αίγυπτος, Ελλάδα, Ιταλία), με πλατιά γεωγραφικά και ανθρωπολογικά ενδιαφέροντα ο ιστορικός από την **Αλικαρνασσό** θα ξεχωρίσει από τους προκατόχους του λογογράφους και στον τρόπο έρευνας και καταγραφής του ιστορικού υλικού, αλλά κυρίως στο αντικείμενο των ενδιαφερόντων και αναζητήσεών του, καθώς εγκατέλειψε τη σκοτεινή εποχή των θεών και των ηρώων και στράφηκε αποφασιστικά στη σύγχρονή του πραγματικότητα, για να ανασυνθέσει και να ερμηνεύσει την πρώτη μεγάλη ιστορική περιπέτεια των Ελλήνων, **τα Μηδικά** (490-479 π.Χ.).

Αργότερα ο **Θουκυδίδης από τον Άλιμο της Αττικής** (πιθ. 455-399 π.Χ.), ο μεγαλύτερος ιστορικός όλων των εποχών, έφερε νέο πνεύμα και νέα μέθοδο στην ιστορική επιστήμη. Για την **καταγραφή των γεγονότων του πελοποννησιακού πολέμου** δε χρησιμοποίησε ανεξέλεγκτες πληροφορίες, ούτε προσωπικές απόψεις, αλλά κατέφυγε στη **μέθοδο της αυτοψίας** ή της **διασταύρωσης των πληροφοριών** για γεγονότα των οποίων δεν υπήρξε ο ίδιος αυτόπτης μάρτυρας. Για τα γεγονότα του απώτερου παρελθόντος είχε καθιερώσει τη χρήση λογικών μεθόδων, όπως τα **εϊκότα** (τα λογικά, τα πιθανά), τα **σημεία** ή **μαρτύρια** (ενδείξεις-αποδείξεις) και τα **τεκμήρια** (συμπεράσματα, πορίσματα έρευνας). Η αφήγησή του είναι συμπαγής και συχνά παραθέτονται αντιθετικά ζεύγη (δράση-αντίδραση, μέτρα-αντίμετρα). Σημαντική θέση στο έργο του καταλαμβάνουν οι **δημηγορίες**, οι λόγοι δηλ. που εκφωνήθηκαν από διάφορα πρόσωπα σε ορισμένες περιστάσεις πριν και στη διάρκεια του πολέμου. Κατά το πρότυπο ίσως των **δισσών λόγων** των σοφιστών (για κάθε ζήτημα υπάρχει και η αντίθετη άποψη), παραθέτονται με τη μορφή **θέσης-αντίθεσης**. Η χρήση του **α' προσώπου δίνει αμεσότητα** και **ζωντάνια** στα κείμενα αυτά, ενώ η επιχειρηματολογία και το επίσημο ύφος των αγορητών κινούν ζωηρά το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Μεγάλης επίσης σημασίας στο έργο του Θουκυδίδη είναι η συνεπής χρήση συστήματος χρονολόγησης των ιστορούμενων γεγονότων. Έτσι, εξιστορεί τα γεγονότα με χρονική σειρά, αριθμεί αυτόνομα τα έτη του πολέμου (τέλος του πρώτου, του δεύτερου κ.λπ.), χρησιμοποιεί το ηλιακό έτος και το υποδιαιρεί σε **θέρος** (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και σε **χειμώνα** (4 μήνες πολεμικών προετοιμασιών).

Η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι η **αρχαία αττική** με κάποιους ιωνικούς τύπους. Οι κυριότερες γλωσσικές ιδιοτυπίες του είναι οι εξής:

1. Χρησιμοποιεί συχνά **ποιητικές** και **σπάνιες λέξεις**: **αίει** (αντί **αεί**), **ἄφαρκτος** (αντί **ἄφρακτος**) **πύστις**, **ἐξαπιναιώς**, **ἀγώνισις**, **νόμισις**, **κωλύμη** (αντί **κώλυμα**), **ὑποτοπῶ** (= υποψιάζομαι), **ἀπαλλαξείω** (= θέλω να απαλλαγώ), **λίπα** (= με λάδι), **ἀφορμή** (= ορμητήριο) κ.ά.
2. Προτιμά τις αρχαιότερες προθέσεις **ξύν** και **ἐς** αντί των **συν** και **εἰς** και τα αρχαιότερα συμπλέγματα **σσ** και **ρσ** αντί των **ττ** και **ρρ**: **ξυγγράφω**, **ξύμμαχος**, **ἐς τάς Ἀθήνας**, **ἐσβαίνω**, **θαρσῶ**, **πράσσω**, **τάσσομαι**, **θάλασσα**, **κρείσσω** κ.λπ.
3. Χρησιμοποιεί ενίοτε το **ουδέτερο των επιθέτων** και **των μετοχών** στη θέση των ουσιαστικών:
  - **τό βουλόμενον** (αντί **ἡ βούλησις**)
  - **τό ὑποπτον** (αντί **ἡ ὑποψία**)
  - **τό σῶφρον** (αντί **ἡ σωφροσύνη**)
  - **τό ἄνανδρον** (αντί **ἡ ἀνανδρία**)
4. Κάνει μεγάλη χρήση του **σύνθετου ρήματος** για να δηλώσει συγχρόνως περισσότερες από μια **επιρρηματικές σχέσεις υποκειμένου ἢ αντικειμένου**:
  - **ὑπεξανάγομαι** [=ανοίγομαι με προφυλάξεις (**ὑπό**) ἔξω (**ἐξ**) στο πέλαγος]
  - **προκαταφεύγω** (= προλαβαίνω να βρω καταφύγιο)
5. Προτιμά την κατάληξη **-ῆς** αντί **-εῖς**: (Μεγαρής)
6. Δε χρησιμοποιεί πολλά **σχήματα λόγου**: τα εντυπωσιακά, όμως, ρητορικά σχήματα (**υπερβατόν**, **αντίθεση**, **πάρισον** = ομοιοσύλλαβο και **ὁμοιοτέλευτον** = ομοιοκατάληκτο) είναι χαρακτηριστικά της γραφής του.
7. Χρησιμοποιεί τον **μακροπερίοδο λόγο** (γύρω από την κύρια πρόταση υπάρχουν πολλές δευτερεύουσες, πολλοί προσδιορισμοί και επεξηγήσεις).

Ο Θουκυδίδης στα οκτώ (8) βιβλία του εκθέτει **τα αίτια** και **την αφορμή** του πελοποννησιακού πολέμου και με χρονολογική σειρά τα γεγονότα από το **431 π.Χ.** ως το **411 π.Χ.** Πέθανε προτού ολοκληρώσει τη συγγραφή του.

Τα γεγονότα της τελευταίας περιόδου του πολέμου (**411-404 π.Χ.**) τα περιέλαβε στα **Ἑλληνικά** του ο **Ξενοφών**. Η αποδέσμευση από την «**πόλη**» αλλά και από το

συγκεκριμένο, μεγάλο ιστορικό γεγονός (Περσικοί πόλεμοι στον Ηρόδοτο, Πελοποννησιακός πόλεμος στον Θουκυδίδη) είναι φανερό στα επτά (7) βιβλία των **Ελληνικών του Ξενοφώντα**. Στην **Κύρου Ανάβαση** ο τονισμός της προσωπικής συμβολής του συγγραφέα στα γεγονότα και η περιγραφή των προσώπων και των χαρακτήρων τους φαίνεται να απομακρύνει τον Ξενοφώντα από τον Θουκυδίδη και να τον φέρνει κοντά στους μεταγενέστερους ιστορικούς.

Ως ιστορικός, βέβαια, **υπολείπεται** του Θουκυδίδη, ως **συγγραφέας** όμως είναι υποδειγματικός για την **ενάργεια**, τη **φυσικότητα** και την **παραστατικότητα** της **αφήγησης**. Ενδιαφέρον δείχνει περισσότερο για την **ψυχολογία των ανθρώπων** παρά για την ανάλυση των πολιτικών δυνάμεων. Η επίδρασή του υπήρξε σημαντική στους Έλληνες και τους Ρωμαίους.

1η Θεματική Ενότητα

• Ιστορικά Κείμενα

1. Ξενοφώντος, «**Ελληνικά**», 2.2.16-17
2. Ξενοφώντος, «**Ελληνικά**», 5.2.1-2
3. Ξενοφώντος, «**Κύρου ανάβασις**», 2.6.21-25
4. Ξενοφώντος, «**Ελληνικά**», 7.1.34-35
5. Ξενοφώντος, «**Κύρου παιδεία**», 8.7.22-24
6. Ξενοφώντος, «**Λακεδαιμονίων πολιτεία**», 9.1-4
7. Θουκυδίδου, «**Ιστορία**», 2.12
8. Θουκυδίδου, «**Ιστορία**», 1.86
9. Θουκυδίδου, «**Ιστορία**», 3.81
10. Θουκυδίδου, «**Ιστορία**», 7.72

• Συντακτικά Φαινόμενα

1. Σχήμα πρόληψης
2. Η σύνταξη του συγκριτικού
3. Οι δευτερεύουσες προτάσεις
4. Οι ειδικές προτάσεις
5. Οι υποθετικές προτάσεις - οι υποθετικοί λόγοι
6. Το απαρέμφατο
7. Η σύνταξη του «**πρίν**»
8. Ρηματικά επίθετα σε: **-τέος, -τέα, -τέον**
9. Η μετοχή
10. Η δοτική προσωπική

ΘΕΜΑ 5ο

Ξενοφώντας, *Κύρου Παιδεία*, 8.7.22-24

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο Ξενοφώντας στο έργο του «**Κύρου παιδεία**» δε μιλά μόνο για την εκπαίδευση του Κύρου, αλλά διηγείται επίσης τη ζωή και τα έργα του μεγάλου βασιλιά των Περσών, για να φανεί πως τα κατορθώματα και οι σπουδαίες πράξεις του οφείλονται στη σωστή παιδεία. Στο απόσπασμα ο Κύρος λίγο πριν από τον θάνατό του δίνει πολύτιμες συμβουλές (στα παιδιά του) που προέρχονται από την πίστη του στην αθανασία της ψυχής.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Εἰ μὲν οὕτως ἔχει ταῦτα ὡσπερ ἐγὼ οἶμαι καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε ἃ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεοὺς γε τοὺς αἰεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας καὶ πάντα δυναμένους, οἳ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὄλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε. Μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἳ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα·

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

καταιδέομαι -οὔμαι = αισθάνομαι δέος ή σεβασμό απέναντι σε κάποιον // **+απρμφ.** = ντρέπομαι να κάνω κάτι.

ἐφοράω -ῶ (<ἐπί+ὄρω) = επιβλέπω // ν.ε.: ἐφορος.

συνέχω = συγκρατώ, διατηρώ.

ὁ, ἡ ἀτριβής, τό ἀτριβές (<ἀ στερ.+τριβω) = ἀφθαρτος.

ὁ, ἡ ἀγήρατος, -ον (<ἀ στερ.+γῆρας) = αγέραστος, αιώνιος.

ὁ, ἡ ἀναμάρτητος (<ἀμαρτάνω) = ἀμεμπτος, ἀλάνθαστος.

τό ἐπιγιγνόμενον γένος = οι μελλοντικές γενιές των ανθρώπων, το γένος που ακολουθεί.

ὁ σκότος, -ου = σκοτάδι.

ὁ, ἡ ἐμφανής, -ές (<ἐν + φαίνομαι) = ορατός, φανερός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αν λοιπόν αυτά συμβαίνουν έτσι, όπως εγώ πιστεύω, και η ψυχή εγκαταλείπει το σώμα, από σεβασμό στην ψυχή μου, να κάνετε όσα εγώ σας παρακαλώ· αν όμως δεν είναι έτσι και η ψυχή παραμένει στο σώμα και πεθαίνει μαζί του, τουλάχιστο τους θεούς που αιώνια υπάρχουν και που επιβλέπουν τα πάντα, και όλα τα μπορούν, οι οποίοι και αυτήν εδώ την τάξη όλων (του σύμπαντος) διατηρούν άφθαρτη και αγέραστη και αλάνθαστη και απεριγράπτη, εξαιτίας της ομορφιάς και του μεγαλείου (της), από φόβο σ' αυτούς να μην κάνετε ποτέ ούτε να σκεφτείτε τίποτε το ασεβές και ανόσιο. Μετά τους θεούς όμως να σέβεστε και ολόκληρο το γένος των ανθρώπων που πάντα ακολουθεί· γιατί οι θεοί δεν τα κρατούν κρυμμένα από σας μέσα στο σκοτάδι, αλλά είναι ανάγκη να ζουν τα δικά σας έργα ώστε να είναι σ' όλους φανερά.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

- Εἰ μὲν οὕτως ἔχει ταῦτα:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.
ἔχει: ρήμα, **ταῦτα:** υποκείμεν. (αττική σύνταξη), **οὕτως:** επιρρηματικός προσδιορισμός τρόπου.
- ὥσπερ ἐγὼ οἶομαι:** δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση (**οὕτως - ὥσπερ**)
οἶομαι: ρήμα, **ἐγὼ:** υποκείμεν., **ἔχειν** (ενν.): ειδ. απρμφ., αντικείμεν. του ρ.
- καὶ (εἰ) ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.
καταλείπει: ρήμα, **ἡ ψυχὴ:** υποκείμεν., **τὸ σῶμα:** αντικείμεν. του ρ.
- καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε:** κύρια πρόταση.
ποιεῖτε: ρήμα, **ὕμεις** (ενν.): υποκείμεν., **καταιδούμενοι:** τροπική μτχ., **ὕμεις** (ενν.): υποκείμεν. της μτχ., **τὴν ψυχὴν:** αντικείμεν. της μτχ., **ἐμὴν:** επιθετ. προσδιορισμός στο «ψυχὴν». Οι υποθετικές προτάσεις 1 και 3 και η πρόταση 4 σχηματίζουν **σύνθετο υποθετικό λόγο**.
εἰ... ἔχει / καὶ (εἰ) καταλείπει: υποθέσεις } **Σύνθετος υποθετικός λόγος**
ποιεῖτε (προστακτική): απόδοση } που δηλώνει το **πραγματικό**
- ἄ ἐγὼ δέομαι:** δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, αντικείμενο στο ρ. «**ποιεῖτε**» (4)
δέομαι: ρήμα, **ἐγὼ** (ενν.): υποκείμεν., **ποιεῖν** (ενν.): αντικείμεν. του ρ., **ἄ:** αντικείμεν. του εννοούμ. απρμφ. «**ποιεῖν**».
- εἰ δέ μὴ οὕτως (ἔχει ταῦτα):** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.
ἔχει (ενν.): ρήμα, **ταῦτα** (ενν.): υποκείμεν. (αττική σύνταξη), **οὕτως:** επιρρ. προσδ. του τρόπου.
- ἀλλὰ (εἰ) μένουσα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει:** δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.

συναποθνήσκει: ρήμα, ἡ ψυχή: υποκείμ. του ρ., **μένουσα:** συνημμένη τροπική μτχ., **ἐν τῷ σώματι:** εμπρόθ. προσδιορισμός τόπου (μτφ.)

8. **ἀλλὰ θεούς γε τούς ἀεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας καὶ πάντα δυναμένους, τούτους φοβούμενοι μήποτε ἀσεβές μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε:** κύρια πρόταση.

μήτε ποιήσητε: ρήμα, **ὕμεις** (ενν.): υποκείμ., **μηδὲν:** σύστοιχο αντικείμ. στο «ποιήσητε» (= μηδεμίαν πράξιν), **ἀσεβές, ἀνόσιον:** επιθετικοί προσδιορισμοί στο «μηδὲν», **μήποτε:** επιρρ. προσδ. του χρόνου, **φοβούμενοι:** συνημμένη αιτιολ. μτχ στο υποκείμ. του ρ., **θεούς, τούτους:** αντικείμενα στη μτχ «φοβούμενοι» (ὅταν το αντικείμενο προηγείται και παρεμβάλλεται λόγος ανάμεσα σ' αυτό και το ρήμα, πολλές φορές επαναλαμβάνεται με μια δεικτική ή επαναληπτική αντωνυμία), **τούς ὄντας, (τούς) ἐφορῶντας, (τούς) δυναμένους:** επιθετ. μτχ., επιθετικοί προσδιορισμοί στο «θεούς», **πάντα:** αντικείμ. της μτχ. «ἐφορῶντας», **πάντα:** αντικείμ. στο «δυναμένους», **ἀεὶ:** επιρρ. προσδ. χρόνου.

9. **οἳ καὶ τήνδε τήν τῶν ὄλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον:** δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο «θεούς» (8).

συνέχουσιν: ρήμα, **οἳ:** υποκείμ., **τήν τάξιν:** αντικείμ. του ρ., **ἀτριβῆ, ἀγήρατον, ἀναμάρτητον, ἀδιήγητον:** προληπτικά κατηγορούμενα στο «τάξιν», **τήνδε:** επιθετ. προσδιορισμός στο «τάξιν», **τήν τῶν ὄλων:** επιθετ. προσδ. στο «τάξιν», **ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους:** εμπρόθ. προσδιορισμοί της αιτίας.

10. **μήτε βουλευήσητε:** κύρια πρόταση

μήτε βουλευήσητε: ρήμα, **ὕμεις** (ενν.): υποκείμ., **μηδὲν** (ἀσεβές, ἀνόσιον: ενν.): αντικείμ. του ρ. Οι προτάσεις 6 και 7 (υποθέσεις) και οι προτάσεις 8 και 10 (αποδόσεις) σχηματίζουν σύνθετο υποθετικό λόγο.

εἰ δέ μή (ἔχει) / **ἄλλ'** (εἰ) **συναποθνήσκει:** υποθέσεις } **Σύνθετος υποθετικός λόγος**
μήτε ποιήσητε / μήτε βουλευήσητε: αποδόσεις: } που δηλώνει το πραγματικό

11. **Μετά μέντοι θεούς καὶ ἀνθρώπων τό πᾶν γένος τό ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε:** κύρια πρόταση

αἰδεῖσθε: ρήμα, **ὕμεις** (ενν.): υποκείμ., **τό γένος:** αντικείμ. του ρ., **τό πᾶν:** επιθετ. προσδ. στο «γένος», **τό ἐπιγιγνόμενον:** επιθετ. μτχ., επιθετ. προσδιορισμός στο «γένος», **ἀνθρώπων:** γενική κτητική στο «γένος», **μετά θεούς:** εμπρόθ. προσδιορισμός που δηλώνει τάξη, **ἀεὶ:** επιρρ. προσδιορισμός του χρόνου.

12. **οὐ γάρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται:** κύρια πρόταση κρίσεως.

ἀποκρύπτονται: ρήμα, **οἱ θεοὶ:** υποκείμ., **ὑμᾶς:** αντικείμ. του ρ., **ἐν σκότῳ:** εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει κατάσταση.

13. **ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη (ἐστίν) ἀεὶ ζῆν τά ὑμέτερα ἔργα:** κύρια πρόταση κρίσεως.

ἀνάγκη (ἐστίν: ενν.): ρήμα (απρόσωπη έκφραση), **ζῆν**: υποκειμ., τελ. απρμφ., **τά ἔργα**: υποκειμ. του απρμφ. «ζῆν» (ετεροπροσωπία), **τά ὑμέτερα**: επιθετ. προσδ. στο «ἔργα», **ἐμφανῆ**: προληπτικό κατηγορούμενο στο «ἔργα», **πᾶσιν**: δοτική αντικειμενική στο «ἐμφανῆ», **αἰεὶ**: επιρρ. προσδ. του χρόνου.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

► Υποθετικοί Λόγοι

Είδος	Υπόθεση	Απόδοση	Παραδείγματα
1. Πραγματικό	εἰ + οριστική κάθε χρόνου	Κάθε ἐγκλιση εκτός δυνητικής οριστικής	– <i>Εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί.</i> – <i>Εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγγε.</i>
2. Μη πραγματικό	εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου	Δυνητική οριστική	– <i>Εἰ μὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ῥαδίως ἂν ἐσώζοντο.</i>
3. Προσδοκώμενο	ἐάν, ἂν, ἤν + υποτακτική	Οριστική μέλλοντα ή μελλοντική έκφραση (υποτακτ., δυν. ή ευχετ. ευκτική, προστ., οριστ. ενεστ. ή αορ. ή πρκ. με μελλοντική σημασία, ρηματ. επιθ. σε -τος, -τέος)	– <i>Ἐάν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις.</i> – <i>Ἄν μὴ πιστεύητε, πέμψατε πρέσβεις.</i>
4. Αόριστη επανάληψη σε παρόν-μέλλον	ἐάν, ἂν, ἤν + υποτακτική	Οριστική ενεστώτα	– <i>Ἦν εγγύς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν.</i>
5. Απλή σκέψη του λέγοντος	εἰ + ευκτική	Δυνητική ευκτική (σπν. οριστική αρκτικού χρόνου, προστακτική ή ευχετική ευκτική)	– <i>Εἰ τις μὴ τρέφοιτο, οὐκ ἂν ζῶη.</i> – <i>Εἰ τις τάδε παραβαίνει, ἐναγῆς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος (= ας έχει την κατάρα του Ἀπόλλωνα)</i>
6. Αόριστη επανάληψη στο παρελθόν	εἰ + εὐκτική (επαναληπτική)	Οριστική ιστορικού χρόνου (+ ἂν)	– <i>Τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινε.</i> – <i>Εἰ τις αὐτῷ δοκοίῃ βλακεύειν, ἔπαισεν ἂν.</i>

► Χαρακτηριστικά Υποθετικών Λόγων

1. Απλοί	
Αποτελούνται από μία υπόθεση και μία απόδοση	π.χ. <i>Ἐάν ζητήσεις καλῶς, εὐρήσεις.</i>
2. Σύνθετοι	
Αποτελούνται από περισσότερες από μία υποθέσεις ή αποδόσεις	π.χ. <i>Ἐάν μὲν δόξη καλός εἶναι ὁ νόμος, ζη ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται</i>
3. Ελλειπτικοί	
Παραλείπεται το ρήμα της υπόθεσης ή της απόδοσης ή και ολόκληρη η υπόθεση ή η απόδοση, επειδή εύκολα μπορεί να εννοηθεί από τα συμφραζόμενα	π.χ. <i>Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν κατὰ τόν σόν λόγον. – Εἶπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος [ἄδικός ἐστιν]</i>
4. Λανθάνοντες	
Όταν η υπόθεση λανθάνει, είναι κρυμμένη συνήθως σε μια υποθετική <i>μηχ.</i> , δευτερεύουσα χρονικοῦποθετική, αναφορικοῦποθετική, εναντιωματική πρόταση, εμπρόθ. προσδιορισμό (συνήθως <i>ἄνευ, ἀπό, ἐκ, μετά + γεν.</i>)	π.χ. <i>Ταῦτα πράξας μεγάλην δόξαν ἔξεις [Ἐάν πράξης...ἔξεις: προσδοκώμενο]</i>
5. Εξαρτημένοι	
Η απόδοση μπορεί να είναι:	π.χ. <i>Ἀγησίλαος ἔλεγεν ὅτι, εἰ βλαβερά τῇ Λακεδαιμόνι πεπραχώς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιούσθαι.</i> (ο υποθετ. λόγος εξαρτάται από το ρ. «ἔλεγεν» και η απόδοση είναι: <i>ὅτι δίκαιος εἴη ζημιούσθαι</i>)
α) δευτερεύουσα πρόταση	
β) απαρέμφατο	π.χ. <i>Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠγοῦντο εἰ τοῦτο ἄνευ τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι.</i> (ο υποθετ. λόγος εξαρτάται από το ρ. «ἠγοῦντο» και η απόδοση είναι: <i>χαλεπὸν ἔσεσθαι</i>)
γ) κατηγορηματική μετοχή	π.χ. <i>Ὅρῳ δ' ἔγωγε καὶ ὅποσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐάν μὲν ἐκθέοντας τούς σφῆκας πειρῶνται θηράν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους</i> (= βλέπω εγώ τουλάχιστον ότι όσοι θέλουν να πιάσουν σφήκες, αν προσπαθούν να τις πιάσουν καθώς τρέχουν έξω, πληγώνονται από πολλές) (ο υποθετ. λόγος εξαρτάται από το ρ. «ὄρῳ» και η απόδοση είναι: <i>ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους</i>)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

20

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

5ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ξενοφώντας, *Άγησίλαος*, 11.1-2

Ο Ξενοφώντας στο έργο του «*Άγησίλαος*» παρουσιάζει τα έργα και τις αρετές του ομώνυμου βασιλιά της Σπάρτης, που ήταν σπουδαίος στρατηγός και είχε πανελλήνια αισθήματα. Πριν περάσει στον επίλογο του έργου του ο ιστορικός δηλώνει ότι με αυτό θέλησε να εγκωμιάσει τον Άγησίλαο, γιατί όλες οι αρετές του τον κατέστησαν υπόδειγμα για τους άλλους. Έτσι προχωρά στην ανακεφαλαίωσή τους.

Βούλομαι δὲ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονεστέρως ἔχη. Ἀγησίλαος ἱερά μὲν καὶ τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐσέβετο, ἡγούμενος τοὺς θεοὺς οὐχ ἦττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆναι ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι· ἰκέτας δὲ θεῶν οὐδὲ ἐχθροὺς ἐβιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶναι τοὺς μὲν ἐξ ἱερῶν κλέπτοντας ἱεροσύλους καλεῖν, τοὺς δὲ βωμῶν ἰκέτας ἀποσπῶντας εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι. Ἐκεῖνός γε μὴν ὕμνων οὐποτ' ἔληγεν ὡς τοὺς θεοὺς οἷοιτο οὐδὲν ἦττον ὅσοις ἔργοις ἢ ἀγνοῖς ἱεροῖς ἤδεσθαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερεφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ἤδει. Καὶ θαρρῶν πλείονα ἔθυεν ἢ ὀκνῶν ηὔχετο. Εἴθιστο δὲ φοβούμενος μὲν ἰλαρὸς φαίνεσθαι, εὐτυχῶν δὲ πρᾶος εἶναι.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ἐν κεφαλαίοις = περιληπτικά, με λίγα λόγια, σύντομα, σε γενικές γραμμές

ἐπανέρχομαι = επιστρέφω, εξετάζω // ανακεφαλαιώνω

ὁ, ἡ εὐμνήμων, -ον (< εὖ + μνήμη) = αυτός που συγκρατεί εύκολα στη μνήμη

εὐμνημονεστέρως ἔχω = θυμάμαι πιο εύκολα (από έναν άλλο)

χρή και χρεών ἐστι (χρήναι: απρμφ. ενεστ.) = πρέπει, χρειάζεται, είναι ανάγκη

βιάζομαι = χρησιμοποιώ βία

ἄλογος, -ον (< ἄ στερ. + λόγος) = άφωνος, παράλογος

ἀποσπάω -ῶ (< ἀπό + σπάω -ῶ) = απομακρύνω, διώχνω

ὕμνῶ -ῶ (< ὕμνος) = εξυμνώ, επαναλαμβάνω

τό ἱερόν = ναός

τά ἱερά = θυσίες, σημεία μαντικά

ὄσιος, -α, -ον και ὄσιος, -ος, -ον = σεβάσμιος, ηθικός // αυτός που είναι σύμφωνος με τον θείο νόμο

ὑπερφρονέω -ῶ (< ὑπέρ + φρονέω -ῶ) = εἶμαι πολύ περήφανος // περιφρονώ
ἰλαρός -ή -όν (< ἰλάσκομαι = ἐξευμενίζω, ἐξιλεώνω) = χαρούμενος, εὐθυμος, κεφάτος

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. «**Βούλομαι δέ... εὐσεβεῖς ἠγεῖσθαι**». Να μεταφραστεί το παραπάνω απόσπασμα. (μονάδες 10)
2. Πώς συμπεριφέρονταν ο Αγησίλαος απέναντι στους θεούς των εχθρικών περιοχών; (μονάδες 10)
3. Στο απόσπασμα «**Ἄλλὰ μὴν καὶ ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων ὑπερφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ἦδει**»:
  - α) Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην **κλητική** πτώση του ενικού αριθμού (μονάδες 2)
  - β) Να γράψετε το **β' πληθυντικό** πρόσωπο της **υποτακτικής** και **προστακτικής ενεστώτα** όλων των ρηματικών τύπων (μονάδες 4)
  - γ) «**Καὶ θαρρῶν πλείονα ἔθυσεν ἢ ὀκνῶν ἠΰχετο**». Να μεταφέρετε τους κλιτούς τύπους του αποσπάσματος στον άλλο αριθμό (μονάδες 4)
4. α) Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:
  - ἐν κεφαλαίσις:**
  - συμμάχους:**
  - ποιεῖσθαι:**
  - ὑμνῶν:**
  - ἔργοις:** (μονάδες 5)
- β) **οἶοιτο, εὐτυχοίη**. Να γράψετε τις προτάσεις στις οποίες ανήκουν τα παραπάνω ρήματα και να τις αναγνωρίσετε (εἶδος, εἰσαγωγή, εκφορά, λειτουργία). (μονάδες 5)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΣΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις, 2.1.12-17

1. «Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε... περί ὧν λέγεις».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σε κείνο το διάστημα¹ ἦρθε ο Κλέαρχος και ρώτησε αν (του) είχαν δώσει κιάλας απάντηση. Κι ο Φαλίνοσ αφού πήρε τον λόγο, εἶπε: «Ο καθένασ από αυτούσ², Κλέαρχε, λέει τα δικά του. Εσὺ όμως πεσ μας τι λες. Κι αυτόσ απάντησε: «Εγώ, Φαλίνε, σε είδα με χαρά, νομιζώ και ὅλοι οι ἄλλοι. Γιατί και εσὺ εἶσαι Ἕλληνας κι εμεῖσ που εἶμαστε τόσοι ὅσοουσ εσὺ βλέπεισ· κι επειδή βρισκόμαστε σε τέτοιεσ συνθήκεσ ζητάμε τη συμβουλή σου τι πρέπει να κάνουμε για ὅσα μας λες».

(μονάδεσ 10)

2. Οι Ἕλληνεσ γνώριζαν πολύ καλά, ὅτι ο Αρταξέρξεσ υπολόγιζε και φοβόταν τα προβλήματα, που πιθανόν να δημιουργούσαν τα εμπειροπόλεμα μισθοφορικά τμήματά τουσ προσπαθώντασ να βρουν διέξοδο στο Αιγαίο και γι' αυτό ζητούσε να τουσ αποπλίσει. Και οι ἴδιοι ὅμως βρίσκονταν σε αδιέξοδο, παγιδευμένοι στην αχανή χώρα των Περσών. Η υπερήφανη ωστόσο απάντηση του Αθηναίου Θεόπομπου θυμίζει τον ὄρκο που ἔδιναν οι Αθηναίοι εφέβοι «**Οὐ καταισχνῶ ὄπλα τά ἱερά...**». (μονάδεσ 10)

3. α) ἔχοντεσ → ἔσχηκε

παραδόντεσ → παραδέδωκε

ὄντα → γέγονε

(μονάδεσ 3)

- β) «Μή οὖν οἴεσθε τό μόνον ἀγαθόν ἐμοί ὄν σοί παραδώσειν»

(μονάδεσ 4)

γ)

Συγκριτικός

Υπερθετικός

φίλοσ → φιλαίτεροσ/φιλίων/φίλτεροσ

φιλαίτατοσ/φίλτατοσ

ἄσμενοσ → ἄσμενέτεροσ/ἄσμενώτεροσ

ἄσμενέστατοσ/ἄσμενώτατοσ

(μονάδεσ 3)

4. α) οὐδέν: επιθετικός προσδιορισμός στο «ἀγαθόν»

παραδόντεσ: υποθετική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «ἡμεῖσ» του ρήματοσ «οἰόμεθα ἄν»

ἀνόητοσ: κατηγορούμενο στο υποκείμενο «σύ» της μετοχής «ἄν»

δυνάμειωσ: αντικείμενο του απαρεμφάτου «περιγενέσθαι ἄν»

ἄσμενοσ: επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου

ἐν τούτῳ: εμπρόθετοσ προσδιορισμός του χρόνου

(μονάδεσ 5)

- β) Θεόπομποσ εἶπε σφίσιν οὐδέν εἶναι ἀγαθόν ἄλλο εἰ μή ὄπλα καί ἀρετή.

Θεόπομποσ εἶπεν ὄτι σφίσιν οὐδέν εἶη ἀγαθόν ἄλλο εἰ μή ὄπλα καί ἀρετή.

(μονάδεσ 5)

1. Στο μεταξύ

2. αυτοί, Κλέαρχε ο καθένασ λέει διαφορετικά (κατά λέξη)

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΟΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΙΣΧΙΝΗΣ (390-322 π.Χ.)

Κατά Κτησιφώντας:

Ο Αισχίνης σ' αυτόν τον λόγο του αποκρούει πρόταση του Κτησιφώντα να στεφανωθεί ο Δημοσθένης με χρυσό στεφάνι, στο θέατρο Διονύσου, για τη συμβολή του στην ανακατασκευή των τειχών. Μετά την ήττα του στη δίκη, ο Αισχίνης κατέφυγε στην Έφεσο και έπειτα στη Ρόδο, όπου έδινε μαθήματα ρητορικής έως τον θάνατό του.

ΑΝΔΟΚΙΔΗΣ (440-390 π.Χ.)

Περί τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης:

Ο λόγος αυτός εκφωνήθηκε στην εκκλησία του δήμου το 390 π.Χ. Ο ρήτορας επεδίωξε να πείσει τους Αθηναίους να αποδεχθούν τους όρους ειρήνης της Σπάρτης για τον τερματισμό του Κορινθιακού πολέμου (395-387). Οι προτάσεις όχι μόνο απορρίφθηκαν αλλά και ο ίδιος ο ρήτορας αναγκάστηκε να εκπατριστεί.

Περί τῶν μυστηρίων:

Σε αυτήν τη δίκη ο Ανδοκίδης επιχειρεί να αντικρούσει την *ἔνδειξιν ἀσεβείας*, δηλαδή την κατηγορία ότι παραβίασε το διάταγμα του Ισοτιμίδη, που απαγόρευε στους ασεβείς να εισέρχονται στα ιερά και να παρευρίσκονται στα Ελευσίνια Μυστήρια. Ας σημειωθεί ότι ο ρήτορας είχε κατηγορηθεί για διακωμώδηση των Μυστηρίων στην υπόθεση των Ερμοκοπιδών, που συγκλόνησε την Αθήνα το 415 π.Χ., οπότε φυλακίστηκε και εξορίστηκε.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ (384-322 π.Χ.)

Κατά Ἀριστογείτονος Β':

Ο συκοφάντης Αριστογείτων, επανειλημμένα καταδικασμένος για τη δράση του, προχωρεί σε δημόσιες ενέργειες απαγορευμένες από δικαστικές αποφάσεις. Ο λόγος του Δημοσθένη εναντίον του είναι ουσιαστικά καταγγελία της τάξης των συκοφαντών, πραγματικής πληγής για την Αθήνα της εποχής. Τον κακό δημαγωγό κατηγορήσαν και ο Δείναρχος και ο Λυκούργος. Η γνησιότητα του λόγου αυτού αμφισβητείται.

A

ἄβατος = ο μη βατός, αδιάβατος, απαραβίαστος, ιερός
ἄβέβαιος -α -ον = ασταθής, αμφίβολος, αναξιόπιστος
ἄβελτερος -ος -ον = ανόητος, ηλίθιος
ἄβίωτος -ος -ον = ανυπόφορος
ἄβουλία = αναβλητικότητα, απερισκεψία
ἄβρός = λεπτός, χαριτωμένος, κομψός
ἀγαθός = καλός, ευγενής, γενναίος (για πρόσωπα)
ἀγαθός = καλός, σπουδαίος, χρήσιμος (για πράγματα)
ἀγαθὰ πάσχω = ευεργετούμαι
ἀγάλλομαι = χαίρομαι, καυχιέμαι
ἄγαμαι = θαυμάζω, εκπλήσσομαι
ἄγαν (επίρρ.) = πάρα πολύ
ἀγαπάω -ῶ = αγαπῶ, εἶμαι ικανοποιημένος, αρκούμαι σε κάτι
ἄγαρος -ου, ὄ = Πέρσης ἐφιππος ταχυδρόμος
ἄγγελος, ὄ = αγγελιαφόρος, απεσταλμένος
ἄγε, ἄγετε (προστακτικές του ρ. ἄγω που χρησιμοποιούνται ως επιρρήματα) = εμπρός! ἔλα!
ἀγείρω = συγκεντρώνω
ἀγενής -ής -ές = αγέννητος, αδημιούργητος (δηλ. ἀναρχος) // ἀτεκνος // χυδαίος, ποταπός
ἄγημα, τό = τμήμα στρατεύματος
ἀγήρατος -ος -ον = αγέραστος
ἀγνωμονέω -ῶ = ενεργῶ ασύνετα, εἶμαι ἀχάριστος, ἀγνοῶ
ἀγνώς -ῶτος, ὄ, ἦ = ἀγνώστος (παθ.) // αυ-

τός που δε γνωρίζει, ἀσχετος (ενεργ.)
ἀγνωσία, ἦ = ἀγνοια, ανοησία // αφάνεια, ἀσημότητα
ἀγορά, ἦ = συνέλευση του λαοῦ ἢ ο τόπος της συνέλευσης, τόπος αγοραπωλησιῶν // το χρονικό διάστημα 10-12 το μεσημέρι, ὅταν ἡ ἀγορά ἦταν γεμάτη με κόσμο (ἐνδειξη χρόνου)
ἀγορεύω = δημηγορῶ, μιλῶ σε συνέλευση λαοῦ
ἄγρα, ἦ = κυνήγι, καταδίωξη
ἄγραυλος -ος -ον = αὐτός που μένει στους ἀγρούς // ἀγροτικός // ἀξεστος
ἄγχι (επίρρ.) = κοντά
ἀγχίνοια, ἦ = ευστροφία, οξύνοια, ευφυΐα, ἐξυπνάδα
ἀγχιστεία, ἦ = στενή συγγένεια // κληρονομικά δικαιώματα
ἄγχω = στραγγαλίζω, πνίγω
ἄγω = οδηγῶ // φέρω, μεταφέρω // διευθύνω // ανατρέφω, εκπαιδεύω // γιορτάζω // θεωρῶ
ἄγω στρατιάν = οδηγῶ το στράτευμα
ἄγω τὴν πολιτείαν = διευθύνω τὰ δημόσια πράγματα, διοικῶ
οἱ κακῶς ἀχθέντες = οἱ κακῶς εκπαιδευμένοι, ἀναθρεμμένοι
Ἄπατούρια ἄγουσιν = γιορτάζουν
τιμιώτερόν τινα ἄγω = θεωρῶ κάποιον πιο τίμιο
εἰρήνην ἄγω πρὸς τινα = ἔχω εἰρηνικές σχέσεις με κάποιον
ἠσυχίαν ἄγω = ἠσυχάζω
σχολήν ἄγω = ἔχω ελεύθερο χρόνο